

Juryrapport Nederlandse Bodem van het jaar 2023

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Inzendingen	4
2.1	Middeleeuws karrenspoor	5
2.2	Overstoven podzol.....	6
2.3	Kruinige percelen.....	7
2.4	Ontwikkeling zeeklei	9
2.5	(pre)Gestuwd preglaciaal	11
2.6	Graasweide.....	12
3	Criteria	15
4	Beoordeling inzendingen	16
5	Vervolg.....	17
	Bijlage: foto Bodem van het jaar 2023	18

Verantwoording

Dit rapport is gemaakt door de jury van de Bodem van het jaar 2023:

Theo Edelman

Fenny van Egmond

Gerard Doornbos (vz.)

1 Inleiding

Het dagelijks bestuur (DB) van de Nederlandse Bodemkundige Vereniging (NBV) heeft in 2022 een verkiezing van de eerste “Nederlandse Bodem van het jaar” gepland.

In 2010 is als meest kenmerkende bodem van Nederland een profiel van een haarpodzol gekozen, zie de [canon](#) van de Nederlandse bodem. Nederland heeft veel verschillende bodems en om die, en het belang daarvan, meer zichtbaar te maken, wordt jaarlijks een specifieke bodem uitgelicht, die als inspirerend voorbeeld gebruikt kan worden bij actuele thema's, bij diverse activiteiten en publicaties zowel binnen als buiten de “bodemkundige wereld”.

Door het DB is een jury ingesteld bestaande uit Theo Edelman, Fenny van Egmond en Gerard Doornbos (vz.). Omdat dit de eerste Nederlandse Bodem van het jaar wordt, is de jury gevraagd om mee te denken over criteria, te kijken naar wat er in andere landen (b.v. Duitsland en Oostenrijk) gebeurt en om andere suggesties door te geven.

De jury heeft op 28 oktober overlegd en heeft de volgende voorstellen en ideeën geopperd, die inhoudelijk zijn overgenomen door het DB.

Concept oproep Bodem van het jaar:

Voorstellen voor de Bodem van het jaar 2023 gezocht !!!

De Nederlandse Bodemkundige Vereniging (NBV) roept op tot het digitaal insturen van een foto met beschrijving en motivatie voor een bodem van het jaar 2023.

De bodem moet in Nederland liggen. Hoe de bodem gedefinieerd en in beeld gebracht wordt en hoe het voorstel gemotiveerd wordt is dit eerste jaar vrij. De jury heeft al laten weten dat ze graag geïnspireerd wordt en dat dit jaar minder op bijvoorbeeld de technische kwaliteit van de foto gelet zal worden.

Inzenden kan tot en met 18 november 2022 naar bodemkundigevereniging@gmail.com

De bodem van jaar 2023 wordt op wereldbodemdag (5 december) bekend gemaakt.

De inzendingen kunnen door de NBV (met bronvermelding) gebruikt worden voor promotie en educatie.

De jury heeft, zoals boven te zien is, bedacht dat het goed is om op 5 december de bodem van het jaar voor het komende kalenderjaar bekend te maken. Op die manier is er ook nog wat tijd tussen de bekendmaking en de start van het nieuwe jaar en kan b.v. informatie op websites bijgewerkt worden.

De jury heeft een lijst van criteria opgesteld als gedachtenoefening, maar heeft ook besloten dat er niet op voorhand gewicht aan de diverse criteria wordt gehangen. Wel zal de uiteindelijke keuze gemotiveerd worden waarbij de criteria gebruikt kunnen worden.

In het [volgende hoofdstuk](#) worden de inzendingen gepresenteerd en in [hoofdstuk 3](#) wordt iets verteld over de criteria bij de beoordeling van de inzendingen.

In [hoofdstuk 4](#) staat de feitelijke beoordeling van de zes inzendingen.

In [hoofdstuk 5](#) staan een paar ideeën van de jury voor de inzet van de Bodem van het jaar 2023 bij activiteiten en in publiciteit, ter stimulering van aandacht voor de bodem en het overbrengen van enthousiasme voor de bodem.

2 Inzendingen

nr.	titel	profiel	locatie	meegeleverde info
1	Middeleeuws karrenspoor	overstoven haarpodzol	Weerter- en Budelerbergen	-mailtekst -foto + laaggegevens (Word)
2	Overstoven podzol	-enkeerd-? -vaag-? -veldpodzol?	?	-mailtekst -foto profiel (kuil)
3	Kruinige percelen	poldervaaggrond in kalkrijke jonge zeeklei*	Humsterland (NW Groningen)	-mailtekst -losse tekst (Word) -foto profiel (boek*) -foto omgeving -tekstcitaat (jpg)
4	Ontwikkeling zeeklei	organische zeeklei	Lelystad	-mailtekst -losse tekst (Word) -foto profiel (kuil)
5	Gestuwd preglaciaal	podzol	Het Gooi?	-mailtekst -foto lakprofiel
6	Graasweide	zeeklei	Sondel (Zuid Friesland)	-pdf met tekst, -foto's en -2 links naar youtube

2.1 MIDDELEEUWS KARRENSPOOR

Geachte dames , heren,

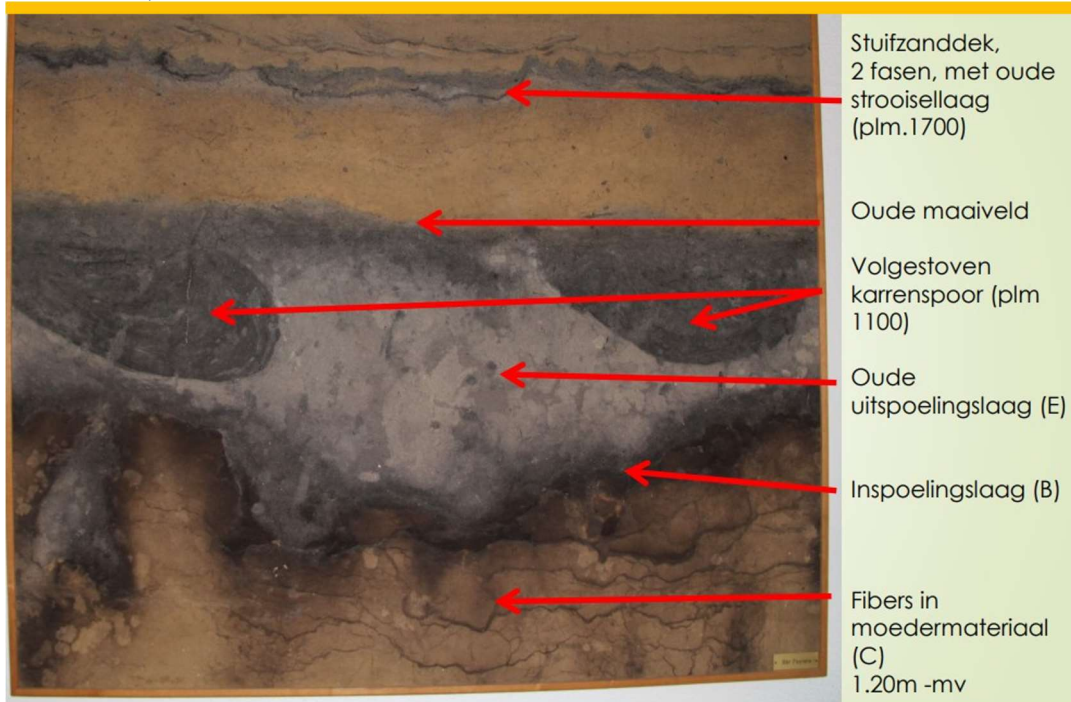
Bijgevoegd de uitleg bij mijn eerder ingestuurde bodemprofiel dat ik heb gemaakt in het dek-/stuifzand van de Weerter- en Budelerbergen. Ik toentertijd geen coördinaten van de locatie opgenomen.

Zoals al eerder aangegeven, is het een overstoven haarpodsol met daarin de sporen van de kar waarmee heideplaggen naar de boerderij (potstal) werden getransporteerd.

Ik vind het een fraai voorbeeld van hoe in een geologisch en bodemvormend proces menselijke invloed zichtbaar is in een landbouwkundig economisch systeem dat is opgehouden te bestaan toen men op grote schaal kunstmest is gaan gebruiken.

Met vriendelijke groeten,

Bèr Peeters, Weert

Een Middeleeuws Karrenspoor

2.2 OVERSTOVEN PODZOL

Bij deze dan.

Humuspodzol (veldpodzol) in jonge dekzand, op oud dekzand, afgedekt onder een beakkerd pakket stuifzand. Dan rijst alleen de vraag. Is het nou een enkeerd-, vaag- of veldpodzolgrond? Dat is aan de jury om te beoordelen 😊

Gr. Reinier

ir. G.R. (Reinier) Ellenkamp
senior projectleider

2.3 KRUINIGE PERCELEN

Beste Erwin, hierbij een uitgebreidere toelichting.

de foto van het kruinig perceel vond ik hier
https://www.leestekensvanhetlandschap.nl/kruinig_perceel

Met vriendelijke groet,
 Piebe Hotsma

Bodem van het jaar. Piebe Hotsma, Wageningen.

Mijn nominatie is een licht kruinig (bolvormig) perceeltje zavelgrond in Humsterland, Groningen. Daar vond ik, samen met Harrie Visser van CSM suikerfabriek Hoogkerk, in september 1982 verse wortels van de bieten die er groeiden op een diepte van 2.20 meter. Dat is voor dit bodemtype echt uitzonderlijk, want bij de opslibbing van de zeeklei- en zavelgronden is er doorgaans ooit wel eens een dusdanig dik zandlaagje afgezet dat diepere beworteling dan dat laagje niet mogelijk is. De bodem van dit perceel was een zware zavelgrond die naarmate de diepte toenam steeds lichter van samenstelling werd (minder lutum), maar nergens een storend zandlaagje bevatte. Van tientallen percelen die ik heb bezocht was dit perceel veruit het diepst beworteld.

De wortels groeiden zelfs nog dieper dan 2.20 meter (maar waarschijnlijk niet veel, want de wortels waren al dik en wit, wat er op duidt dat ze dicht bij het grondwater zitten en moeite hebben om voldoende zuurstof te krijgen), maar hoeveel dieper was helaas niet na te gaan. Ik had weliswaar de beschikking over een tweedelige grondboor van 1.20 meter met twee verlengstukken van 1 meter. Maar toen ik het tweede verlengstuk wilde invoegen lette ik even niet goed op. Ik had de bajonetsluiting van het bovenste deel ontkoppeld en omhoog geschoven maar niet vastgezet. Toen ik me bukte om het tweede verlengstuk op te pakken gleed de bajonetsluiting van het bovenste deel van de grondboor en viel naar beneden. Niet op de grond, maar zonder iets te raken - hole-in-one! - precies in het boorgat !!! We hebben nog een poging gedaan om het met de grondboor op te boren, maar dat lukte natuurlijk niet.

Een foto heb ik niet, want deze waarneming was precies 40 jaar geleden en toen had ik nog geen fototoestel. Bovendien is er aan het profiel weinig te zien, want een zavelgrond als deze heeft een zeer egaal uiterlijk. Ik heb een foto bijgevoegd uit het boekje van Schelling en De Bakker en die is ook weinig zeggend.

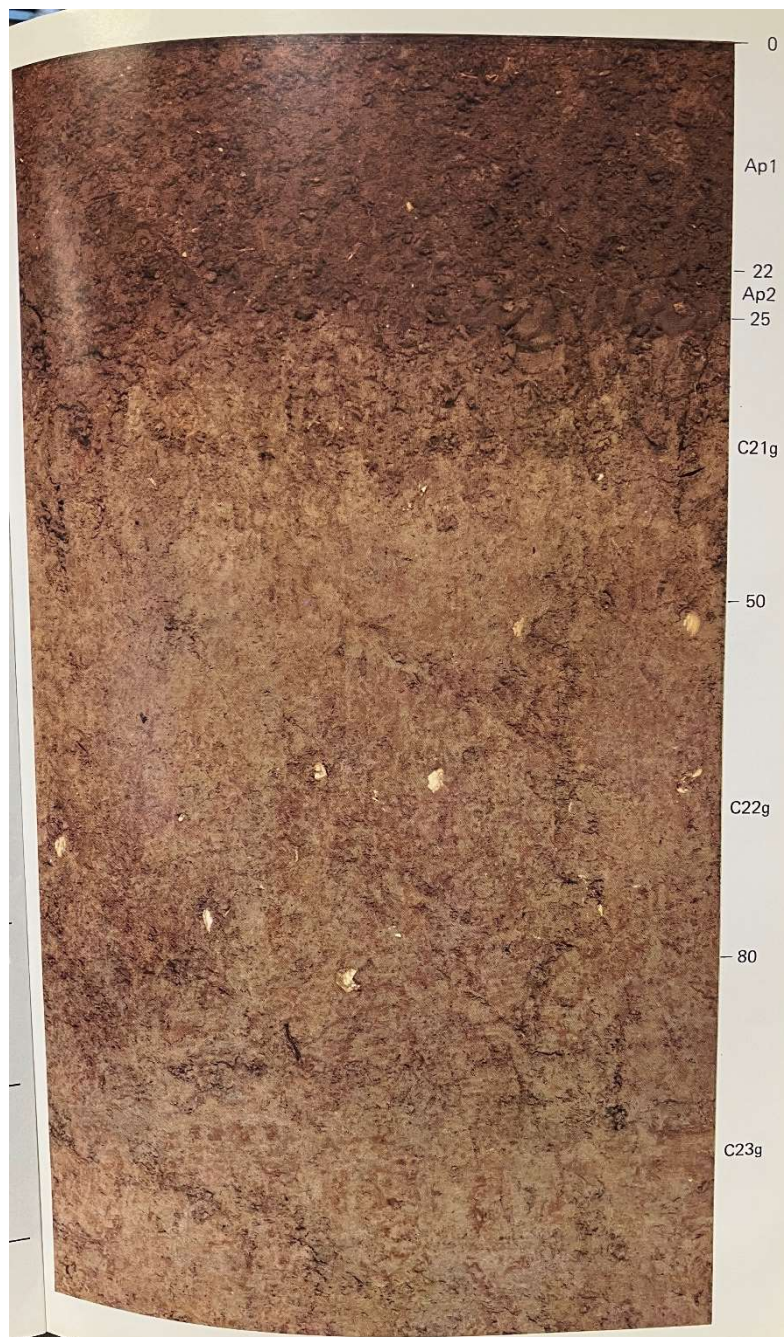
Ik heb een stukje bijgevoegd over het ontstaan van kruinige percelen (uit de toelichting op het kaartblad 1:50.000) en een foto van een kruinig perceel.

Op de bodemkaarten staan kruinige percelen nog met een speciale code weergegeven. Maar veel daarvan zijn verdwenen toen in het kader van ruilverkaveling percelen werden vergroot door ze te diepploegen en de daardoor bovengekomen ondergrond met een bulldozer in de sloten te schuiven. Daarbij werd de ploegdiepte afgestemd op de benodigde hoeveelheid grond voor het dempen, zodat na afschuiven de bouwvoor weer tevoorschijn kwam. Maar bij dit proces raakte de bouwvoor natuurlijk wel enigszins vermengd met de ondergrond, waardoor het organische stofgehalte daalde en de gevoeligheid voor verslemping toenam.

CSM wilde graag een hogere hoeveelheid winbare suiker in de bieten die ze aangeleverd kregen. Op mijn advies gingen ze op zoek naar de bedrijven die al drie jaar achtereen de laagste hoeveelheid winbare suiker in hun bieten hadden. Elk jaar werd tien daarvan bezocht. Ze maakten doorgaans fouten in de bemesting en kregen advies hoe dat te verbeteren. Na een jaar begeleiding lag de hoeveelheid winbare suiker bij alle deelnemers boven het gemiddelde. En het jaar daarna, zonder begeleiding, was dat nog steeds het geval.

Wij bezochten de geselecteerde bedrijven drie keer per jaar om de bodem en de groei van de bieten te bestuderen: bij opkomst van de bieten, op het moment dat de bladeren bijna geheel het veld bedekten en kort voor de oogst.

Uit die bezoeken werd bijvoorbeeld duidelijk dat wanneer het zaaibed gereed gemaakt werd met een rotorkop-eg er op de lichte zavelgronden onder het zaaibed door de rotatie versmering en een slemplaagje ontstond waar de wortels moeilijk doorheen konden komen. De bieten op die percelen hadden daardoor enige groeiachterstand.

14.4 Kruinige percelen

Op de oudere kwelderruggen en in de jongere gronden rondom de voormalige Lauwerszee treft men bij de zavelgronden en plaatselijk bij de kleigronden veel sterk bolvormige percelen aan. Deze zgn. 'kruinige percelen' zijn in het midden duidelijk hoger dan aan de randen. De laagste gedeelten komen voor in de vier hoeken. Hoe de kruinigheid is ontstaan, is niet met zekerheid te zeggen. Wel is uit onderzoek gebleken, dat de percelen in het midden sterk zijn opgehoogd met materiaal dat van de zijanten naar het midden is verplaatst (De Bakker en Marsman, 1981). Hierdoor komen binnen één perceel vrij grote verschillen in bodemgesteldheid voor. Dit betreft de dikte van de A1-horizont, de diepte waarop de niet-gehomogeniseerde ondergrond begint en het kalkverloop (afb. 39). Zo is de A1 (Aan)-horizont in het midden van de percelen meestal aanzienlijk dikker dan aan de zijanten. In het oude kwelder-gebied kunnen binnen één perceel tuineerdgronden, kalkarme en kalkrijke poldervaaggronden voorkomen. Een gedeelte van de jongere zee-boezemgronden is zo kalkrijk, dat zelfs de tuineerdgronden kalkrijk zijn. Overal overheersen de poldervaaggronden.

Op de bodemkaart zijn de kruinige percelen aangegeven met toevoeging *b*... vóór de code. Tot het onderscheiden van deze toevoeging wordt pas overgegaan als binnen één perceel het hoogteverschil tussen kruin en rand ten minste 70 à 80 cm bedraagt.

2.4 ONTWIKKELING ZEEKLEI

Geachte jury NBV Bodem van het jaar

Graag wil ik aanmelden voor de verkiezing Bodem van het jaar 2023 een bodem iets ten noorden van Lelystad. Deze bodem laat zien hoe de bodemvruchtbaarheid toenam na 31 jaar bodemvruchtbaarheid ondersteunende landbouw. Gedurende de gehele periode zijn de eigenschappen van de bodem door onderzoek gevolgd. De aanpak van het bodembeheer op dit bedrijf is een voorbeeld voor andere bedrijven in Flevoland en daarbuiten. Nadere informatie wordt gaarne verstrekt.

In het boek: *De opdracht een goed rentmeester te zijn* staat meer over het bodemprofiel en de context. Het boek is uitgegeven door de Stichting geschiedenis biologische landbouw Flevoland. Deze Stichting stelt graag een of meer exemplaren gratis beschikbaar voor de jury. Aanvragen via mail g.j.jonkman@hotmail.com

Bijlagen

- A4 over de bodem
- Foto bodemprofiel

Met vriendelijke groet,

Jan Bokhorst

Bodemprofiel Lelystad

In Nederland hebben we veel gronden die door de zee zijn afgezet en daarna door de landbouw in gebruik zijn genomen. We kunnen daarom volgen hoe een zeekleigrond zich in de loop van de tijd in de landbouw ontwikkelt. De jongste gronden vinden we in de Flevopolders. Deze zijn door de Rijksdienst IJsselmeerpolders (RIJP) klaar gemaakt om er landbouw op te bedrijven. Vruchtbaar zijn deze gronden niet zonder meer. In het begin bevatten de nieuw ingepolderde gronden veel makkelijk afbreekbare organische stof. Deze organische stof wordt evenwel snel afgebroken en de vruchtbaarheid gaat dan achteruit. Dit was bij de start van de landbouw in de Noordoostpolder bekend en men startte in 1950 een internationaal uniek onderzoek in Nagele met drie bedrijven van 24 ha. Een bedrijf met alleen kunstmest als bemesting (Kunstmestakker), met kunstmest en groenbemesting (Klaverland) en een bedrijf met kunstmest, stalmest, groenbemesting en gras (Wisselweide). Bij de start in 1950 was het organische stofgehalte 3,3 %. Bij de afronding van het experiment na 25 jaar was het organische stofgehalte respectievelijk 2,2 , 2,35 en 2,8 % (Vereijken, 1986).

Dit onderzoek benadrukt hoe belangrijk aandacht voor organische stof in Flevoland is.

In 1986 verhuisden Jan en Gré Jonkman naar de lichte zavelgronden bij de Bronsweg In Lelystad en begonnen daar een biodynamisch bedrijf. Via Jan kwamen er meer biodynamische telers naar Lelystad en ontstond een groot gebied waar overwegend biologisch geteeld werd.

Op het bedrijf vindt extensieve groenteteelt plaats en wordt hoofdzakelijk bemest met stalmest. In de winter staan er bodembedekkers (groenbemester rogge) op de percelen. Vanaf het begin zijn de gehalten aan voedingsstoffen, het organische stofgehalte en het bodemleven gevolgd. In 2017 is er onderzoek naar het bodemprofiel gedaan (Bokhorst, 2018)

GEMIDDELDE GEHALTEN VAN ZES PERCELEN VAN 1986 TOT 2017												
Jaar	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1995	2000	2015	2017
% org. stof	1,8	2,0	2,2	2,2	2,1	2,2	2,2	2,2	2,2	2,3	2,36	2,23
pH-KCL	7,5	7,5	7,5	7,3	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,3	7,4	7,2
Pw-getal	39	23	33	34	43	40	40	43	35	42	41	33
K-HCl	18	21	16	19	21	22	18	17	19	24	19	18
MgO-NaCl	45	55	57	60	65	72	81	78	87	84	71	69
NO ₃ -water	1,3	2,6	0,5	1,6	1,1	0,8	1,1	2,0	0,9	0,4	1,2	2,0
S1-Water	12	17	16	19	21	21	21	20	-	26	-	20
Bodemademing	22	22	30	34	40	38	42	42	38	37	33	30

(Organische stofbepalingen uitgevoerd in 2017 door WUR-CBLB aan gearcheerde monsters)

Wat we zien:

-Het organische stofgehalte nam niet af, zoals bij het onderzoek in Nagele, maar nam ca. 0,4% toe.

-Niet alleen in de geploegde bouwvoor, maar ook in de laag tot 38 cm is er een duidelijke verhoging van het organische stofgehalte.

-Regenwormen en plantenwortels tot 70 cm.

Het bodemprofiel en de bodemanalyses laten zien hoe, onder deze omstandigheden, bodems op langere termijn vruchtbaar kunnen worden.

Literatuur

Bokhorst, J.G., 2018, Toenemende bodemvruchtbaarheid. Ekoland januari 2018, p. 50-51.

Pruntel, H., 2021. De opdracht een goed rentmeester te zijn. P. 235-251. St. Geschiedenis bd-landbouw Flevoland, Lelystad.

Vereijken, P.H., 1986. Verslag Proefbedrijf OBS 1984. PAGV, pub. 5. p. 11.

2.5 (PRE)GESTUWD PREGLACIAAL

Dames/Heren,

Hierbij doe ik gaarne mee aan “de bodem van het jaar”

De bodem die ik nomineer is (pre) gestuwd preglaciaal.

Dit is niet vanwege de mooie podzolen aan de bovenkant (zie foto), het is ook niet omdat wij er als HLS-ers daarvan ruim 40 jaar geleden ons eerste lakprofieltje op oefende.

Deze bodem is zeer speciaal; als bonis een aantal hele fraaie verschijnselen, pingo's, grote zwerfkeien (door oudere volkeren wel gebruikt als heilige plaatsen) en, door het ietwat heuvelachtige karakter, een zeer boeiend grondwaterpatroon, van inzijgen, wegzijgen en kwel. Samen met wat mineralen, van alles te beleven.

Waar deze verschijnselen optreden, samen met beschaduwingen, zijn veel gradiënten. Veel gradiënten betekent een enorme vegetatierijkdom.

Soortenrijkdom in vegetatie maakt ook gevarieerd dierenleven mogelijk.

De moderne term daarvoor is biodiversiteit.

Echter, deze grondslag maakt het voor civiele ingrepen en milieutechnische zaken niet makkelijk!

Door samenspel van ondoorlatende lagen (keileem), zeer goed doorlatende (grofzand/grind) lagen, met de daarbij behorende voorkeursstromingen, is al menig projectje een nachtmerrie geworden. Denkt U aan ingrepen, zoals de aanleg van wegen (Rondweg Groningen momenteel), of een flinke bodemsanering van een oude wasserij, met flink wat sinkholes.

Over deze bodem zijn boeken vol geschreven, en dat is mooi, want dan hoeft ik alleen maar te verwijzen!

Het enige wat deze bodem niet kan, is zichzelf nomineren, dat doe ik dan maar..

Ing. B. van Limborgh.
(Bij de Put B.V.)

2.6 GRAASWEIDE

Beste,

In de bijlage hebben wij een bodem genomineerd om mee te doen naar de “beste bodem van 2022”.

Hopelijk is alles duidelijk maar mochten er nog vragen zijn hoor ik deze graag.

De inzending is een samenwerking binnen het SABE project “De Bodempodcast” van de GraasBoerderij, BoerenVerstand en het Louis Bolk Instituut:

- Familie Deinum-Ensing (GraasBoerderij)
- Bart Housmans (BoerenVerstand)
- Merel Hondebrink (Louis Bolk Instituut)

Met vriendelijke groet,

Pieter Struyk

Onderzoeker Duurzame veehouderij en Agrobiodiversiteit

Bodem van het jaar 2022 – GraasBoerderij van de familie Deinum-Ensing

Bijna de helft van het oppervlak van Nederland (link) heeft een agrarische bestemming. Door de mate van verstoring die hier plaatsvindt (oogsten, ploegen, bereiding met machines) laat de kwaliteit van deze bodems vaak te wensen over. Tegelijk kunnen deze gronden een sleutelrol spelen in veel van de opgaven die momenteel op Nederland afkomen (o.a. biodiversiteit, stikstof, CO2 vastlegging, waterkwaliteit en kwantiteit). Het combineren van bodembeheer dat bijdraagt aan deze functies en een goede landbouwproductie vraagt echter veel vakmanschap. Een boerenfamilie die laat zien hoe productie samen kan gaan met een vitale bodem is de familie Deinum-Ensing in Sondel (fr). Op dit melkveebedrijf wordt enkel gras geteeld. De veestapel is voorjaars kalvend en er wordt gewerkt met eigen stieren volgens het familieteelt principe. De koeien wordt zoveel mogelijk geweid en krijgen op stal alleen gras met een kleine aanvulling van luzerne voornamelijk als structuurbron. Wanneer koeien voorjaars kalvend zijn en waarbij het doel is zoveel mogelijk melk uit weidegras te produceren is de conditie van de bodem essentieel. De percelen van de fam. Deinum zijn een bont gezelschap van grondsoorten waarbij klei de boventoon voert. De verscheidenheid van grondsoorten maakt dat weidegang langer mogelijk is in zowel natte als droge periode.

Voor het maken van De Bodempodcast is samen met een onderzoeker van het Louis Bolk Instituut afgelopen zomer een bodembeoordeling gedaan op twee verschillende percelen. Hier viel op dat de bodem onder de droge omstandigheden van afgelopen zomer in erg goede conditie was. Het profiel liet een diepe bewortelbare zone zien met een intensief wortelstelsel. De bodemstructuur was erg goed met een zeer hoog aandeel kruimels in de laag 0-10cm en een hoog aandeel in de laag 10-20cm. De kluitjes vertoonden een intensief poriënstelsel wat tekenend is voor een actief bodemleven. Deze poriën hebben de belangrijke rol in het vervullen van intensieve beworteling, waterinfiltratie en zorgen voor lucht rondom de wortels. Deze lucht is ook noodzakelijk voor de stikstofbinding van de klavers, welke rijkelijk aanwezig zijn. Naast de vele poriën zijn er ook verscheidende pink-dikke gangen van pendelaars aangetroffen welke zeer diep doorliepen en ook benut werden door zowel oude als nieuwe wortels. Uit onderzoek van de RUG is gebleken dat er op de graslanden van de fam. Deinum-Ensing dat er een hoog aantal pendelaars (*lumbricus terrestris*) voorkomen. De pendelaars dragen bij aan profielontsluiting, waterinfiltratie en diepere beworteling van het gras.

Dat deze pendelaars veelvuldig voorkomen heeft grotendeels te maken met het feit dat de graslanden erg oud zijn en niet worden gescheurd of heringezaaid. Er is dus een grote stabiliteit op deze percelen die het bodemleven zo waardeert en nu ook terug te zien is in de goede beworteling, structuur en poriën. Verschillende springstaarten zijn aangetroffen, waarvan bekend is dat deze in grotere aantallen voorkomen op zeer stabiele gronden zonder verstoring. Het grassenbestand heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld naar een soortenrijke vegetatie met bedrijfs- of perceelseigen soorten die het daar goed doen. Een uitstapje naar kruidenrijkgrasland was van korte duur omdat de bedrijfseigen soorten beter standhouden.

Deze kenmerken maken dat deze bodem zeer geschikt is om in aanmerking te komen voor “Beste bodem van het jaar 2022”. Zie de tekst en uitleg bij de foto's en het gemaakte filmpje tijdens de beoordeling. De vitaliteit van deze bodem is uniek voor landbouwgronden. De wijze waarop de familie Deinum-Ensing duurzaam bodembeheer weet te combineren met een gezond landbouwbedrijf kan vele andere agrarisch ondernemers inspireren hun bedrijfsvoering (verder) te verbeteren.

Figuur 1 De profielkuil tijdens de bodembeoordeling

Figuur 2 De intensieve beworteling van een gestoken kluit, met onder andere de altijd witte wortels van de boterbloem.

Figuur 3 Een dikke gang van een pendelaar.

Figuur 4 Stikstofbolletjes van witte klaver en een emelt (links) een springstaart (rechts)

Tijdens de bodembeoordeling zijn er ook videobeelden gemaakt welke via onderstaande linkjes te bekijken zijn. Hier wordt nog duidelijker in beeld gebracht waarom deze bodem in aanmerking komt voor Bodem van het jaar 2022.

<https://youtu.be/qQAjUxWUByM>

<https://www.youtube.com/watch?v=xx6hHY3RI9U>

3 Criteria

In een gedachtenoefening heeft de jury een lijst met criteria en randvoorwaarden opgesteld die in de tabel hieronder is weergegeven.

Optionele criteria wedstrijd Bodem van het jaar	2023
• De inzending bestaat uit een beeld (fysiek, foto, video) van de specifieke bodem en een motivatie voor de specifieke bodem (<i>fysiek vanaf volgend jaar?</i>)	alleen digitaal
• De originaliteit (pakkend beeld/verhaal)	ja
• Esthetica: is het een mooi plaatje?	ja
• Communicatie: is het plaatje en het verhaal erbij geschikt om hierover met een brede groep te communiceren?	ja
• De actualiteit en urgentie	ja
• De educatieve waarde	ja
• De kwaliteit van de inzending	ja
• De mate waarin de bodem voor de wedstrijd moest worden verstoord	ja
• Sturing op het type bodem of thema (door wie?)	nee
• De inzending voldoet aan of past bij de onderstaande randvoorwaarden	deels

Randvoorwaarden wedstrijd Bodem van het jaar

• De inzending moet binnen zijn bij de secretaris van de NBV op of vóór 18 november.	ja
• De termijn van de bodem van het jaar is het kalenderjaar na bekendmaking (op 5 december)	ja
• De bodem ligt in Nederland	eis
• Zo mogelijk wordt de bodem geclassificeerd volgens De Bakker en Schelling / Ten Cate c.s. (Technisch document 19A)	zo mogelijk
• Inzendingen worden aan NBV aangeboden, de NBV kan en mag de inzendingen ter promotie en educatie (met bronvermelding) gebruiken.	ja
• Fysieke objecten (foto's, bodemprofielen) blijven eigendom van de inzender, maar worden in bruikleen gegeven tot minimaal dag van bekendmaking van uitslag (<i>nog niet van toepassing dit jaar</i>).	nvt

De belangrijkste criteria die gehanteerd zijn:

- **Mooi plaatje**
- **Actualiteit**
- **Bruikbaarheid bij activiteiten en publiciteit NBV en daar buiten in 2023**

4 Beoordeling inzendingen

De jury is blij met de zelfs zes inzendingen, die allemaal getuigen van enthousiasme en betrokkenheid bij de bodem. Alle inzendingen voldoen aan de randvoorwaarden (zie hoofdstuk 3).

Inzending 5 is een warm, persoonlijk pleidooi voor aandacht voor de bodem bij (civiele) ingrepen in de bodem. De veelheid van thema's die aangedragen worden zijn niet specifiek te koppelen aan de gepresenteerde bodem. De genoemde verschijnselen in de bodem zijn niet herkenbaar in het profiel.

Inzending 6 is technisch goed onderbouwd en gaat over de keuzes bij het beheer van de bewortelbare zone op een melkveehouderij. Het is een positief verhaal met mooie foto's van de zodelaag en het bodemleven daarin, met mooie foto's en filmpjes.

De focus is daarbij vooral op de teellaag en veel minder op de hele bodem (als "profiel") en haar functies. We missen ook een foto of andere weergave van het profiel.

Met aanvulling op die punten zou een hernieuwde inzending in de komende jaren, met de focus van dit jaar, zeker een kans hebben!

Inzending 2 is een overstoven podzol. Podzolprofielen geven altijd fraaie plaatjes en de ingestuurde foto is daar een sprekend en bijzonder voorbeeld van. Met meetlint voor de dieptebepaling van de horizonten en diverse fenomenen die in het profiel te herkennen zijn. De inzending is mooi, educatief, maar mist de aansluiting bij de actualiteit. Ook zou een uitgebreidere toelichting die de meer of minder bodemkundig onderlegde lezer meeneemt op de bijzondere kenmerken van dit profiel en het verhaal erachter een meerwaarde zijn.

Inzending 3 gaat niet zozeer over een specifiek bodemprofiel, maar over een landschappelijk fenomeen, waarbij de bodem een belangrijk onderdeel is. Een meegeleverde landschapsfoto en een goede bodemkundige duiding zorgen voor een zeer inspirerend verhaal. Een foto van de bodem van de kruinige percelen waar het om gaat, was niet voorhanden, maar er is een foto van een vergelijkbaar profiel uit zo te zien "De Nederlands bodem in kleur" van De Bakker en Edelman-Vlas meegestuurd. Als jury zouden we wel aansluiting bij actuele thema's kunnen bedenken, maar die zijn niet benoemd door de inzender. Met aanvulling daarop en voorzien van een specifiek (lokaal) profiel, maakt de inzending als hernieuwde inzending in de komende jaren, met de focus van dit jaar, zeker een kans!

Inzending 1 is een heel fraai bodemprofiel met daarin herkenbare karresporen. Alle relevante bodemkundige kenmerken worden in het beknopte tekstje en duidelijke horizontbeschrijving naast de foto gegeven. Het is een esthetisch mooi en educatief zeer toegankelijke inzending. De bodem mist aansluiting bij actuele thema's, maar maakt wel een aansluiting met het vakgebied archeologie. De jury wil de inzending daarom, naast de winnende inzending, een **eervolle vermelding** geven!

Inzending 4 verteld aan de hand van een goed gekozen en mooi in beeld gebracht profiel het verhaal van de ontwikkeling van een zeeklei in Flevoland na inpoldering. Belangrijkste verhaallijn is dat de ontwikkeling alles te maken heeft met de gemaakte keuzes in gewas en teeltmethoden. Hoewel dat is toegespitst op één specifiek biodynamisch bedrijf geeft de inzending met veel inhoudelijke en langjarige gegevens genoeg inspiratie voor bedrijven in andere (bodemkundige) omstandigheden en teelten. De focus op het vasthouden of zelfs verhogen van het aandeel organische stof en het behouden of verbeteren van de bodemgezondheid is zeer actueel. Hoewel de foto van het profiel esthetisch misschien minder sprekend is dan die van de podzolen van inzending 1 en 2, is de foto minstens zo sprekend bij de focus op bodemvruchtbaarheid en organische stof management.

Bovendien zijn er duidelijke gleyverschijnselen te zien en bestaat de onderkant uit een (nog niet benoemd) spannend stukje organische bodem. Naast de aansluiting bij actuele thema's en de vele meegeleverde specifieke gegevens, zijn er op verschillende inhoudelijke niveaus beschrijvingen beschikbaar, waar komend jaar naar gerefereerd kan worden (zie "Literatuur").

Dit alles zorgde er voor dat de inzending **unaniem tot de Nederlandse Bodem van het jaar 2023 is gekozen!**

5 Vervolg

De jury is naast dank aan de inzenders vereerd om dit eerste jaar een bodem van het jaar te mogen kiezen. Het NBV DB heeft de jury daarbij naast veel ideeën en een aantal achtergrondverhalen over de Bodem van het jaar in andere landen aangereikt. Over criteria en randvoorwaarden is in algemene zin door het DB meegedacht, maar de keuze voor specifieke criteria en weging is volledig aan de (onafhankelijke) jury overgelaten.

In de voorbereiding en bij de keuze voor de bodem van het jaar zijn een aantal ideeën ontstaan bij de jury waarvan we een aantal in dit juryrapport willen meegeven aan het bestuur en de leden van de NBV.

- De titel van de Bodem van het jaar (ontwikkeling zeeklei) kan mogelijk nog verbeterd worden. Ook de benoeming van het bodemtype en de horizontbeschrijving kan (na bekendmaking) en mogelijk in overleg met de inzender aangevuld worden voor inzet bij komende activiteiten en publicaties.
- Hoewel we tot een duidelijke winnaar en een eervolle vermelding zijn gekomen, zijn alle inzendingen inspirerend en mogelijk geschikt om in enigerlei vorm te publiceren of, in ieder geval met de leden te delen.
- Om de bodem van het jaar ook een heel jaar in te kunnen zetten zijn activiteiten of aansluiting bij diverse publicaties en activiteiten belangrijk. Voorbeelden daarvan zijn mogelijk:
 - Aansluiting bij de thema's van de 2 themadagen in 2023;
 - Extra activiteit: maken lakprofiel van het gebied.
 - Maken van een poster van de winnende bodem die mogelijk naast het lakprofiel van de meest kenmerkende bodem van Nederland (2010) een korte tijd (paar maanden?) in Naturalis geëxposeerd kan worden. Daarna zouden beide in het Wereldbodemmuseum en mogelijk op nog enkele andere plekken geëxposeerd kunnen worden (bij voorbeeld bij musea of onderwijsinstellingen), zodat ze elke keer nieuwe publiciteitswaarde hebben;
- Ontwikkeling van een plan voor de structurele inbedding van de Bodem van het jaar binnen de NBV, bijvoorbeeld een vaste werkgroep, plan voor aantreden en aftreden van juryleden, enz., jaarplanning.

De jury heeft veel plezier en inspiratie opgedaan en wenst op haar beurt het NBV veel succes, plezier en inspiratie bij het verder vormgeven van dit mooie fenomeen!

Bijlage: foto Bodem van het jaar 2023

